

Kroniek

C. van Dijk

Matrix-beroep

Collega R. van der Wolf heeft onlangs een beroep aangenomen dat op hem was uitgebracht door de gereformeerde kerk van Hardenberg. De gereformeerde kerk van Hardenberg wordt ook wel aangeduid als de Matrix-gemeente, naar het schoolgebouw waar de samenkomsten worden belegd. Deze gemeente is buiten het verband van de Hersteld Gereformeerde Kerken komen te staan. Dat gebeurde op gronden die voor een buitenstaander niet helemaal na te speuren zijn.

Hier heeft een dominee een beroep aangenomen van een kerk waarmee we geen kerkverbandelijke gemeenschap oefenen. Daarmee onttrekt deze predikant zich aan de Gereformeerde Kerken. Dat is buitengewoon pijnlijk. Een predikant die zich in de afgelopen jaren publiek zorgen maakte over de koers van de Gereformeerde Kerken, blijkens onder meer zijn medewerking aan de website gereformeerd blijven.nl, heeft een beroep in overweging genomen van een kerk buiten ons kerkverband en dat beroep ten slotte ook aangenomen.

Daar is al veel over gezegd.

Je kunt spreken van het trekken van de consequenties uit een lijn die al een aantal jaren gevolgd werd.

Ik heb ook mensen horen spreken van persoonlijke moed: vanuit de duidelijkheid van het predikantschap binnen Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), met al zijn waarborgen voor mobiliteit, beloning en emeritaat, naar een veel ongewisser situatie in een geïsoleerde gemeente met een gering zielental. Collega's van hem zouden die moed ontberen.

Dienst verlaten

Zelf confronteert ds. Van der Wolf zich in een persverklaring naar aanleiding van het aannemen van het beroep met de vraag of hij zijn gemeente te Urk niet trouweloos in de steek laat.

Dat is een vraag die niet zo gesteld wordt wanneer een predikant een beroep aanneemt van een zusterkerk. (Althans niet zo hardop en publiek. Het zal bij afwegingen van beroepen wel een rol spelen: hoe verhoudt zich het aannemen van een beroep met de trouw aan de taak in de huidige gemeente.)

Ds. Van der Wolf wil op die vraag over mogelijke trouweloze dienstverlating niet te diep ingaan, maar deelt wel mee dat zijn 'dienst op Urk van binnenuit en van buitenaf de laatste jaren dusdanig is bemoeilijkt en belemmerd, dat de voortzetting van de dienst aan en in de gemeente ter plaatse niet langer mogelijk is.'

Er is amper gelegenheid voor de kerk van Urk zich tegen dit publieke verwijt te verdedigen, daar het aannemen van het beroep al een feit is. Het zou het karakter dragen van zelfrechtvaardiging achteraf, waarbij de vraag rijst hoe zinvol dat nog is. Maar ook als waar is wat Van der Wolf schrijft, dan is daarmee op zichzelf geen rechtvaardiging gegeven van het aannemen van een beroep van buiten de Gereformeerde Kerken.

Om uiteenlopende redenen ervaren predikanten dat ze in bepaalde situaties niet bepaald op handen gedragen worden. Maar dat is ons ook nooit beloofd. Soms moet je lijden in en aan de kerk. En er zijn wegen om in dergelijke situaties het recht te zoeken of, bij een blijvend onwerkbaar situatie, de weg van losmaking, beroepbaargestelling of eventueel het verlaten van de ambtelijke dienst. Allemaal diepingrijpend. Maar het verlaten van het kerkverband zou dieper ingrijpend moeten zijn.

Is het echt een werkbaar mogelijkheid voor een gereformeerd predikant om ‘van kerk te veranderen’? De bede van ds. Van der Wolf is dat de lezer van zijn persbericht komt tot een belangrijk zelfonderzoek: ‘Mijn gebed is, dat mijn keuze zal dwingen tot de noodzakelijke en persoonlijke vraag of een langer verblijf in de GKv verantwoord en geboden is.’ Kerkleden moeten nadenken over die vraag, ambtsdragers en niet-ambtsdragers. Dat is de bede van de predikant.

Het vertrek van ds. Van der Wolf is zijn antwoord: het is niet verantwoord en geboden. Zo geldt het in zijn situatie. Lezer, wanneer is het voor jou tijd geworden?

De GKv is een kerkverband waaraan ds. Van der Wolf als predikant in volle rechten verbonden was. Belemmeringen in zijn ambt heeft hij wel ervaren, maar die zijn bij mijn weten nooit in de kerkelijke weg aan de orde gesteld. Het kan hem niet verweten worden dat hij over zijn bezwaren gezwegen heeft. Toch heeft hij niet ten einde toe de weg gelopen die we van een herder van de kudde verwachten mochten.

Door de kerk te verlaten, spreekt hij impliciet een oordeel uit over allen die daar deel van uitmaken: het is onverantwoord dat ze nog langer lid van de GKv blijven. Het is eerder geboden die kerk te verlaten dan er te blijven.

Dat wil ik met kracht tegenspreken. In de GKv zijn bepaalde zorgen. Maar er is geen grond voor de conclusie dat de GKv als valse kerk verlaten dient te worden. En ook dunkt me dat het inruilen van de GKv voor een kerk zonder kerkverband, zonder de noodzakelijke correctie die je elkaar in het kerkverband schenkt, levensgevaarlijk is. Zo geïsoleerd kun je in je ambtelijke dienst komen te staan. Zelf een dergelijk isolement zoeken is onverantwoord en zeker niet geboden.

Verlies voor verontrusten

Ds. Van der Wolf stelt verder de vraag of zijn vertrek ‘geen verlies zal betekenen voor de strijd die verontruste broeders en zusters binnen de GKv al jaren voeren’.

De term ‘verontrust’ heeft een klank die me niet bevalt. Het klinkt voor mij naar de tijd na de Vrijmaking: mensen die niet het inzicht of de moed hadden gehad zich in 1944 en onmiddellijk volgende jaren vrij te maken, waren de verontrusten in de synodale kerk. Die moesten ook nog komen, maar durfden niet. Zo werd daar wel eens tegen aangekeken. Een beetje uit de hoogte. En ik maak me sterk dat er vandaag vanuit de Hersteld Gereformeerde Kerken (en de daarvan afgefallen gemeenten) zo tegenaan wordt gekeken.

Ik las in het weblog van een broeder uit de hersteld gereformeerde kerk de redenering dat ds. Van der Wolf bij hen nooit welkom zou zijn geweest zonder publieke schuldbelijdenis over het feit dat hij al niet jaren geleden gekomen was...

Verontrusting is niet een houding van kerklid-zijn met je jas al aan om te vertrekken. Het is juist ten volle lid van de gemeente willen zijn en je verantwoordelijkheid nemen. In het bijzondere ambt, als je daartoe bent geroepen, en ook daarbuiten. Daar past niet een houding bij van: hoeveel moet er nog gebeuren voor ik mijn biezen pak. Je kunt je biezen niet pakken in de kerk.

We weten van broeders en zusters die door middel van bezwaarschriften moeiten aan de orde hebben gesteld. En dat is ook de koninklijke weg voor bezwaren die niet via een goed gesprek worden opgelost. We weten dat de resultaten hun niet altijd zijn meegevallen. Maar is het werkelijk niet mogelijk dat je het mis hebt? Dat correctie uit het kerkverband heilzaam is? En hebben publieke protesten, ook als je niet in het gelijk wordt gesteld, toch niet hun werking?

Want de ellende van tegenwoordig is: we kunnen zo ergens anders terecht. En dan gaat het breken met de kerk helemaal niet meer voelen als iets ergs: ik ga gewoon ergens anders meedoen. Ik wordt ergens anders lid, ergens anders predikant.

‘In de gemeente die het beroep heeft uitgebracht vind ik alle ruimte en vrijheid om het Woord van de HERE te verkondigen, zoals Hij dat van ons vraagt’, schrijft ds. Van der Wolf. Iets wat ik onmiddellijk herken vanuit de benadering van vrienden en familie die met de GKv gebroken hebben: ‘Kom bij ons, het is hier zo fijn. Ruimte en vrijheid voor het verkondigen van het Woord...’

Maar dan kunnen we elkaar op dat punt de hand geven. Ik vind die ruimte en vrijheid ook, binnen de GKv. En ik moet het niet wagen iets buiten het Woord van mijn Zender om te verkondigen. Om mij heen staat een kerkenraad die daarop toeziet. En een kerkverband waarin we elkaar helpen en elkaar beschermen tegen het verlaten van Gods Woord en tegen heerszuchtig optreden van enkelingen. Ik herken niet de algemene crisissfeer die uit bepaalde acties spreekt.

Protest

Ds. Van der Wolf schrijft: ‘Voor predikanten die vanuit hun gereformeerde overtuiging de kerken willen dienen, is er in de praktijk van het kerkelijk samenleven geen plaats meer.’ Als ik zoiets lees, wrijf ik echt van verbazing mijn ogen uit: dit opschrijven geeft blijk van een ernstige blikvernaauwing. Hier past een protest: honderden gereformeerde predikanten worden hier in een veeg weggezet als mensen ofwel zonder gereformeerde overtuiging ofwel zonder ruggengraat.

Binnen de Gereformeerde Kerken willen we in onderworpenheid aan Schrift, gebonden aan belijdenis en kerkorde kerk zijn. Ds. Van der Wolf heeft gekozen om op een eenzame post te gaan staan. Die eenzaamheid moet hem te denken geven. Heeft hij zich voldoende verstaan met het geheel van de kerken? Is er werkelijk gesprek geweest, of heeft tegenspraak hem niet wezenlijk bereikt? En wat voerspelt dat voor de toekomst in de kerk van Hardenberg?

Een verlies voor de strijd van de verontruste broeders en zusters is wat al veel langer speelt: dat er broeders en zusters van ons vertrokken zijn, zonder dat daar voldoende rechtvaardiging voor is. En met het vertrek van ds. Van der Wolf is hun aantal toegenomen. Van der Wolf zegt expliciet dat hij met zijn gemeente hoopt ‘een toevluchtsoord te mogen vormen voor allen die de tijd aangebroken achten om te breken met het kerkverband.’

Breken met de kerk is diep ingrijpend. Het hangt samen met de uitspraak dat de kerk waar je lid van was, valse kerk geworden is. Een andere grond is er niet. Daarom breek je de

avondmaalsgemeenschap op. Je doet in zekere zin de gemeente waarbij je hoorde, in de ban. Ds. Van der Wolf signaleert een aantal tendensen in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Een aantal ervan herken ik. Maar een term als ‘heersende Schriftkritiek’, zijn hoofdbezwaar, kan ik niet voor mijn rekening nemen. En ik zie in het kerkelijk samenleven in de GKv nog wel degelijk een plaats voor predikanten met een gereformeerde overtuiging.

Ik zie er niet alleen een plaats. Gelukkig zie ik veel van die plaatsen ook door trouwe dienaren bezet.

Ik zie niet alleen een plaats. Ik zie er een roeping. Een roeping die ds. Van der Wolf heeft neergelegd. Voor hem had het beroep van Hardenberg onontvankelijk moeten zijn. Hij had als trouwe herder zijn plaats in de Gereformeerde Kerk moeten innemen, ook als dat bij tijden moeilijk is.

Afgesloten 1 oktober 2009.